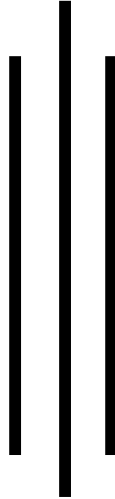

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्री माननीय टंक आङ्गबुहाङ्ग लिम्बुले
प्रदेश नं. १ को प्रदेशसभा समक्ष प्रस्तुत गर्नुभएको

विनियोजन विधेयक, २०७८ का सिद्धान्त र प्राथमिकताहरू

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय
प्रदेश नं. १ विराटनगर, मोरङ्ग

जेष्ठ, २०७८

माननीय सभामुख महोदय,

१. विश्वव्यापी महामारीको रूपमा देखा परेको कोभिड-१९ (कोरोना भाइरस) को दोस्रो लहरले सिर्जना गरेको असहज परिस्थितिका बिच आज म प्रदेश नं.१ को प्रदेश सरकारको आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रीको हैसियतले प्रदेश सभा नियमावली, २०७४ को नियम ११८ को उपनियम (२) बमोजिम विनियोजन विधेयक, २०७८ का सिद्धान्त र प्राथमिकता छलफलका लागि यस गरिमामय सभामा प्रस्तुत गर्न उपस्थित भएको छु ।
२. यस अवसरमा म राष्ट्रिय स्वाधीनताको रक्षा, लोकतन्त्र प्राप्ति, अग्रगामी परिवर्तन तथा संघीय गणतन्त्र नेपाल निर्माणका लागि भएका विभिन्न आन्दोलनहरूमा आफ्नो जीवनको बलिदान गर्नुहुने सम्पूर्ण शहिदहरूमा हार्दिक श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्न चाहन्छु। यसैगरी विश्वव्यापी रूपमा फैलिएको कोरोना भाइरस महामारीको कारणबाट ज्यान गुमाएका सबै व्यक्तिहरूप्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दछु। यस्तै कोरोनाबाट संक्रमित भई विभिन्न स्वास्थ्य संस्था र होम आइसोलेशनमा उपचाररत सबैलाई शीघ्र स्वास्थ्यलाभको कामना गर्दछु। साथै कोरोना महामारीका विरुद्ध अग्रपंक्तिमा रहेर खटिरहनुभएका सबै स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, जनप्रतिनिधि, राष्ट्रसेवक र नागरिकहरूप्रति हार्दिक धन्यवाद र कृतज्ञता ज्ञापन गर्न चाहन्छु।
३. संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको नविनतम प्रयोगको अभ्यासले नयाँ सिकाइको अनुभव भईरहेको छ। संघीयता कार्यान्वयनमा हामीले छोटो अवधि मै संघीय संरचनाहरू स्थापित गर्न सफल भएका छौं। यसबाट क्रमशः आर्थिक, सामाजिक तथा भौतिक पूर्वाधारको विकास, सुशासन तथा समृद्धिको दिशा तर्फ मुलुक बढिरहेको छ। यद्यपी, कोभिड-१९

को कारण थिलथिलो अर्थतन्त्र, सीमित राजस्व अधिकारको कारण प्रदेशको आर्थिक सामाजिक विकास चुनौतीपूर्ण बन्दै गएको छ ।

४. आगामी आर्थिक वर्षको बजेट, कोभिड-१९ को कारण सिर्जित चुनौतीहरूको सामना गर्दै अर्थतन्त्रको पुनरुत्थान मार्फत जनजीवनलाई सामान्य बनाउँदै अर्थतन्त्रलाई गतिशील तुल्याउन केन्द्रित रहनेछ । साथै कोभिड-१९ महामारीको दोस्रो लहर र आउन सक्ने भनी आँकलन गरिएका सम्भावित लहरबाट पर्नसक्ने प्रभावलाई कम गर्न संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका बिचमा समन्वय र सहकार्यलाई सबल बनाईनेछ ।
५. नेपालको संविधानले निर्दिष्ट गरे अनुसार प्रदेश सरकारको क्षेत्राधिकार अनुरूप वित्तीय संघीयतालाई प्रभावकारी बनाउन सम्भाव्य स्रोतहरूको संकलन, उपलब्ध स्रोतको दक्षतापूर्ण बाँडफाँड तथा महत्तम उपयोग चुनौतीपूर्ण रहेको छ । यस्तो चुनौतिको सामना गर्न विनियोजन दक्षता, कार्यान्वयन कुशलता र वित्तीय अनुशासनको त्रिकोणात्मक संयोजन कायम हुने गरी आर्थिक तथा सामाजिक पूर्वाधार विकासका क्षेत्रमा स्रोत र साधनलाई केन्द्रित गर्नुपर्ने अवस्था देखेको छु ।
६. विनियोजन विधेयक, २०७८ का सिद्धान्त र प्राथमिकता निर्धारण गर्दा मैले नेपालको संविधानले परिकल्पना गरेको समाजवाद उन्मुख, स्वतन्त्र र समृद्ध अर्थतन्त्रको विकासको लक्ष्य, पन्ध्रौ योजना, प्रदेशको प्रथम आवधिक योजनाले निर्दिष्ट गरेका लक्ष्य तथा उद्देश्य, दिगो विकासका लक्ष्यहरू, समृद्ध नेपाल सुखी नेपालीको राष्ट्रिय लक्ष्य सहितको सरकारका नीति तथा कार्यक्रम, जनता समक्ष गरिएका प्रतिवद्धतालाई प्रमुख मार्गदर्शन तथा बजेट तर्जुमाको आधारको रूपमा लिएको छु ।

माननीय सभामुखमहोदय,

उल्लिखित पृष्ठभूमि एवं “स्वच्छ, सुखी र समुन्नत प्रदेश” बनाउने प्रदेश सरकारको प्रतिबद्धताको आधारशिलामा रहेर अब म विनियोजन विधेयक, २०७८ का प्रमुख सिद्धान्तहरू प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

७. नेपालको संविधानद्वारा निर्देशित संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक संसदीय शासन प्रणालीलाई सुदृढ गर्दै प्रदेश सरकार स्थापनाको दीगो आधारशिला निर्माण गर्दै संघ, प्रदेश र स्थानीयतहबीचको अन्तर सरकारी समन्वयलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।
८. विश्वव्यापी महामारीका रूपमा फैलिएको कोभिड-१९ को कारण उत्पन्न संकटबाट नागरिकको जीवन रक्षामा केन्द्रित हुँदै उत्थानशील अर्थतन्त्रको निर्माणमा जोड दिइनेछ।
९. नेपालको संविधानका निर्देशक सिद्धान्त, पन्ध्रौं योजना, प्रदेश सरकारको प्रथम पञ्चवर्षीय योजनाले तय गरेका लक्ष्य र उद्देश्यहरू तथा दीगो विकासका लक्ष्यहरू हासिल गर्न जोड दिइनेछ।
१०. संघ र स्थानीयतहहरूसँगको समन्वय र सहकार्यलाई निरन्तरता दिँदै प्रदेश सरकारको भूमिकालाई नागरिकहरूको तहमा अनुभूत गराउने गरी विकासका गतिविधिहरूलाई नतिजामूलक बनाउन केन्द्रित गरिनेछ।
११. स्थानीय तहहरूलाई वित्तीय हस्तान्तरण गर्दा वस्तुनिष्ठ एवम् वैज्ञानिक आधार सहितको समन्यायिक एवम् प्रभावकारी प्रणाली विकास गर्ने नीति लिइनेछ।
१२. प्रदेशका आर्थिक विकासका सम्भावना र अवसरका विद्यमान क्षेत्रका अतिरिक्त नयाँ क्षेत्रहरूको पहिचान र प्रवर्द्धन गर्दै प्रदेशको आर्थिक विकास र समृद्धि हासिल गर्न जोड दिइनेछ।

१३. आर्थिक विकासका पूर्वाधारका लागि प्रदेश गौरवका योजनाहरू छनौट गरी सोको प्रभावकारी कार्यान्वयन मार्फत प्रदेशलाई समुन्नत प्रदेशको रूपमा विकास गर्न जोडिदिइनेछ।
१४. प्रदेशमा लगानी मैत्री वातावरणका लागि प्रदेश सरकारको भूमिका उत्प्रेरक, सहजकारी र नियमनकारी बनाउँदै अर्थतन्त्रमा निजी क्षेत्रलाई विकासको संवाहकको रूपमा प्रवर्द्धन गर्दै लगिनेछ।
१५. कोभिड-१९ लगायतका महामारीबाट जोगिन तथा नागरिकको जीवनरक्षा गर्न स्वास्थ्य सेवाको पहुँच सबै तह सम्म विस्तार गर्दै पूर्वतयारी, उपचार र पुनरुत्थानमा जोड दिइनेछ। यसका लागि स्वास्थ्य पूर्वाधारहरूमा लगानी वृद्धि गर्न तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्न संघ, स्थानीय तह, निजी तथा गैरसरकारी क्षेत्रसँग समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ।
१६. कोभिड-१९ महामारीबाट विशेषगरी पर्यटन, उद्योग, यातायात, कृषि तथा सेवा क्षेत्रमा परेको प्रतिकूल प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्दै उत्पादन तथा रोजगारीका अवसरहरू अभिवृद्धि हुने गरी राहत तथा आर्थिक पुनरुत्थानका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
१७. यस प्रदेशको भौगोलिक अवस्थिति, धार्मिक एवम् साँस्कृतिक विविधता, पिछ्छडिएका तथा सीमान्तकृत वर्ग, क्षेत्र र समुदायको समावेशी, समन्यायिक र सन्तुलित विकास तथा गरिबी निवारणमा आवद्ध हुने गरी बजेट तथा कार्यक्रमहरू ल्याइनेछ।
१८. प्रदेशको आन्तरिक आयलाई सुदृढ बनाउन प्रदेश सरकारको राजस्व अधिकार भित्र पर्ने अन्य स्रोतहरूको खोजी गरी दायरा विस्तार गरिनेछ। राजस्व परिचालनलाई थप सुदृढ बनाउन सूचना प्रविधिमा आधारित राजस्व प्रशासन नीतिलाई अबलम्बन गरिनेछ। यसका साथै आधुनिक प्रविधिको प्रयोग, अन्तर निकाय समन्वय एवं सूचनाको आदान प्रदान

र जोखिममा आधारित कर परिपालनाको माध्यमबाट राजस्व चुहावट नियन्त्रणमा जोड दिईनेछ ।

१९. बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, लेखाङ्कन र प्रतिवेदन प्रणालीका बीचमा अन्तरआवद्धता कायम गरी बजेट प्रणालीलाई स्वचालित बनाइनेछ । क्रियाकलापमा आधारित बजेट विनियोजन तथा कार्यान्वयन प्रणालीलाई पूर्ण रूपमा अवलम्बन गरिनेछ ।
२०. आयोजनाको प्राथमिकीकरणका आधार तथा मापदण्डहरूको पुनरावलोकन गरी प्रादेशिक आयोजना बैङ्कलाई सुदृढ गर्दै उच्च प्रतिफलयुक्त र पूर्वतयारी पुरा भएका विकास आयोजनामा बजेट विनियोजन गर्ने र संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच आवश्यक समन्वय गरी आयोजना छनौट तथा कार्यान्वयनमा दोहोरोपना नहुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२१. विकास सहायताको महत्तम परिचालन गर्न प्रादेशिक आयोजना बैङ्कको उपयोग गर्ने तथा कोभिड-१९ को प्रभाव कम गर्न सहयोग पुग्ने, पूर्वाधार विकास, विपद् व्यवस्थापनमा योगदान पुग्ने जस्ता क्षेत्रमा वैदेशिक सहायता परिचालन गर्ने नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ । प्रदेश स्तरमा आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको नेतृत्वदायी भूमिकामा अन्य विषयगत मन्त्रालयसँग प्रभावकारी समन्वय गरी विकास सहायता परिचालन गरिनेछ ।
२२. राष्ट्रसेवकहरूको उत्प्रेरणा र मनोबलको स्तरलाई उच्च बनाउँदै क्षमता विकासको माध्यमबाट रचनात्मक, सिर्जनशील र नवप्रवर्तनकारी कार्यसंस्कृतिको विकास गरी सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, जवाफदेही, जनमुखी बनाईनेछ ।

सभामुख महोदय,

अब म, विनियोजन विधेयकका प्राथमिकता प्रस्तुत गर्न चाहन्छु:

नेपालको संविधान तथा अन्य कानूनहरूले प्रदेश सरकारलाई तोकेको अधिकार र कर्तव्यका आधारमा बजेट विनियोजन गर्ने क्षेत्रहरूलाई सामाजिक विकास, पूर्वाधार विकास, कृषि, सहकारी तथा भूमि व्यवस्था, अर्थ, उद्योग, वाणिज्य र पर्यटन, वन तथा वातावरण र सार्वजनिक सेवा प्रवाह तथा सुशासन प्रवर्द्धन जस्ता विषयगत क्षेत्रहरूमा केन्द्रित रही विनियोजन विधेयक, २०७८ का प्राथमिकताहरू निर्धारण गरेको छु ।

सामाजिक विकास

२३. कोभिड-१९ को नियन्त्रण, रोकथाम र उपचार तथा भविष्यमा आउन सक्ने यस्तै प्रकारका महामारी विरुद्ध लड्न तीनै तहका सरकारहरू बीच समन्वय र सहकार्य गरी प्रदेशको स्वास्थ्य प्रणालीलाई सुदृढ र सक्षम बनाउन स्वास्थ्य क्षेत्रमा प्राथमिकताका साथ बजेट विनियोजन गरिनेछ ।

२४. संघ तथा स्थानीय तहको सहयोग, समन्वय र सहकार्यमा प्रदेशका सबै नागरिकको लागि कोरोना भाइरस विरुद्धको खोप उपलब्ध गराइनेछ। कोरोना रोकथामका लागि अग्रपंक्तिमा रहेर काम गर्ने स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी लगायत अन्य राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूलाई प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ ।

२५. प्रदेशलाई पूर्ण साक्षर प्रदेश बनाउन विद्यालय केन्द्रित साक्षरता कार्यक्रम संचालन गर्नुका साथै अन्तरसरकारी समन्वयका माध्यमबाट अनौपचारिक शिक्षा र वैकल्पिक शिक्षामा जोड दिइनेछ । शिक्षालाई बजारको माग तथा रोजगारी सँग आवद्ध गर्दै सीपमूलक, गुणस्तरीय,

जीवनोपयोगी तथा नैतिक शिक्षा प्रदान गर्न विद्यालय शिक्षा, प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षामा स्रोतको व्यवस्था गरिनेछ।

२६. सरकारी विद्यालयहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई अनलाईन शिक्षामा अभ्यस्त बनाउन शैक्षिक पूर्वाधारका लागि आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गरिनेछ। उच्च शिक्षालाई ज्ञान, सिप, प्रविधि र अनुसन्धानमा आधारित बनाई रोजगारमूलक शिक्षा प्रणालीको प्रबर्द्धनमा जोड दिईनेछ।
२७. दिगो विकासको लक्ष्य अनुरूप स्वच्छ खानेपानी र सरसफाईमा पहुँच नपुगेको समुदायको पहिचान गरी स्थानीय तहसँगको समन्वयमा पहुँच विस्तार गरिनेछ।
२८. ज्येष्ठ नागरिकहरूलाई सुरक्षित र सम्मानित तुल्याउने वातावरण सिर्जना गर्न तथा ज्येष्ठ नागरिकको अनुभव, ज्ञान र सिपलाई सामाजिक पूँजीको रूपमा उपयोग गर्न ज्येष्ठ नागरिकग्राम, ज्येष्ठ नागरिक चौतारी तथा दिवा सेवा केन्द्रको विस्तार गर्न स्रोतको व्यवस्था गरिनेछ।
२९. अति विपन्न तथा सीमान्तकृत वर्ग, जाति, लिङ्ग तथा समुदायको समावेशीकरण, मूलप्रवाहीकरण, समन्यायिक विकास तथा गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष सहयोग पुग्ने कार्यक्रम विशेष अभियानका साथ सञ्चालन गरिनेछ।
३०. बालबालिका तथा किशोर किशोरीको शिक्षा, स्वास्थ्य र पोषण सम्बन्धी सेवा सुविधामा पहुँच पुऱ्याउने, व्यक्तित्व विकासमा सहयोग पुग्ने तथा उनीहरू विरुद्ध हुने सबै प्रकारका शारीरिक तथा मानसिक शोषण, हिंसा र दुर्व्यवहार न्यूनीकरण गर्न सहयोग पुऱ्याउने कार्यक्रमहरूमा बजेट विनियोजन गरिनेछ।
३१. मानव पूँजीको उच्चतम विकासका लागि आधारभूत शिक्षा र स्वास्थ्यको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्दै सर्वसाधारणको पहुँच बढाईनेछ।

मानव पूँजीनिर्माण र सम्भावनाको उपयोग गर्न राष्ट्रिय समृद्धिको सूचकसँग आबद्ध गर्ने गरी स्रोतको प्रबन्ध मिलाइनेछ । यसका लागि शिक्षा र स्वास्थ्य क्षेत्रमा उपयोगी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

३२. अपाङ्गता भएका व्यक्तिको लागि आवश्यक सेवा सुविधा उपलब्ध गराउनुका साथै उनीहरूलाई समाजमा मर्यादित जीवन निर्वाह गर्न सहयोग पुऱ्याउने कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा जोड दिइनेछ ।

भौतिक पूर्वाधार विकास

३३. प्रदेश सरकारको निर्णयबाट सिर्जित बहुवर्षीय स्रोत सुनिश्चितता भएका पूर्वाधार विकासका आयोजनाहरू सम्पन्न गर्ने गरी स्रोत व्यवस्था गरिनेछ ।

३४. प्रदेश सरकारको आन्तरिक स्रोतको अवस्थालाई दृष्टिगत गर्दै भौतिक पूर्वाधार तर्फका ठूला आयोजनाहरू सम्पन्न गर्न संघसँग प्रभावकारी समन्वय गरी समपुरक, सशर्त, विशेष अनुदानतथा सहलगानी मार्फत स्रोतको व्यवस्था गरिनेछ । यसैगरी स्थानीयतहको केन्द्रलाई सडकले जोड्ने प्रादेशिक एवम् स्थानीय सडक कार्यक्रम तथा विकास साझेदारहरूसँगको सहयोग, समन्वय र सहकार्यमा मुख्यमन्त्री ग्रामीण सडकलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

३५. योजनाबद्ध र व्यवस्थित बस्ती विकास गर्न निजी क्षेत्रको लगानी समेत परिचालन गर्न सहजीकरण गरिनेछ । साथै भूमिहीन तथा अति विपन्न नागरिकहरूको लागि वस्ती विकास तथा आवास कार्यक्रममा स्रोतको व्यवस्था गरिनेछ ।

३६. सिंचाइ र कृषिको अन्योन्याश्रित सम्बन्धलाई दृष्टिगत गरी प्रदेशमा उपलब्ध जलस्रोतको उपयोग गर्दै सिंचाइ प्रणालीको विकास गर्न संघ, स्थानीय तह तथा विकास साझेदारहरू समेतको सहभागितामा

आवश्यकता र सम्भाव्यताका आधारमा ठूला, मझौला र साना सिंचाई आयोजनाहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

३७. प्रदेशको पानी प्रदेशकै जनताको लगानी अनुरूप जलविद्युत उत्पादनमा निजी क्षेत्र तथा स्थानीय समुदायलाई समेत लगानी आकर्षित गर्दै प्रदेशको आय बृद्धि गर्न प्रदेश लगानी बोर्ड मार्फत योजना अगाडि बढाईनेछ । साथै सौर्य तथा अन्य नविकरणीय उर्जाको उत्पादन र वितरणका ठोस कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

कृषि, सहकारी तथा भूमि व्यवस्था

३८. रोजगारी सिर्जना, उत्पादन अभिवृद्धि, उद्यमशीलताको विकास र पूर्वाधार निर्माणमा प्रत्यक्ष भूमिका निर्वाह गर्ने कृषि, ऊर्जा, पर्यटन, उद्योग/व्यवसाय लगायतका प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा वित्तीय साधन स्रोतलाई प्रोत्साहित गर्दै आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रको विकासमा जोड दिइनेछ ।

३९. कृषि क्षेत्रको विकासका लागि कृषि उपजमा न्यूनतम समर्थन मूल्य तोक्ने, जग्गाको चक्काबन्दीलाई प्रोत्साहन गर्ने तथा कृषि उत्पादन, भण्डारण, प्रशोधन तथा बजारीकरणमा स्थानीय तह र सहकारी क्षेत्रसँग सहकार्य एवम् सहजीकरण गरिनेछ ।

४०. कृषि क्षेत्रमा दिइदै आएको अनुदानको ढाँचा र स्वरूपमा परिमार्जन गरी कृषकले गर्ने उत्पादनका आधारमा संघ तथा स्थानीय तहसँग दोहोरो नपर्ने गरी अनुदान दिने व्यवस्था गरिनेछ । साथै, कृषि तथा पशु बीमाका कार्यक्रमहरू सघन रूपमा संचालन गरिनेछ ।

४१. कृषि क्षेत्रको आधुनिकीकरण, यान्त्रिकीकरण, प्राङ्गारिक खेतीको प्रवर्द्धन तथा आधारभूत खाद्यवस्तु र तुलनात्मक लाभ भएका बाली र

पशुपंक्षीको उत्पादनमा निजीक्षेत्र, सहकारी क्षेत्र तथा अन्तर सरकार समन्वय, सहयोग र सहकार्य वृद्धि गरिनेछ ।

अर्थ, उद्योग, वाणिज्य र पर्यटन

४२. कोभिड - १९को महामारीबाट धराशायी भएको अर्थतन्त्रको पुनरुत्थान गर्न घरेलु, साना, मझौला तथा ठूला उद्योगहरूको विकासलाई सहयोग पुऱ्याउन औद्योगिक कोरिडर लगायत पूर्वाधार विकासमा जोड दिइनेछ। साथै स्थानीय तहमा औद्योगिक ग्रामहरू स्थापना गर्न आवश्यक प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोग प्रदान गरिनेछ ।
४३. राष्ट्रिय पूँजीको विकास गरी उत्पादन तथा सेवा क्षेत्रमा स्वदेशी लगानीलाई प्राथमिकता दिईनेछ। उत्पादकबाट सोझै वस्तु वा सेवा उपभोक्तासम्म प्रवाह गरी सामुदायिक बजारको माध्यमबाट क्रमशः विचौलिया नियन्त्रण गरिनेछ ।
४४. सिमेण्ट, चिनी, चिया, अलैची, अम्लिसो, सुपारी, रुद्राक्ष, डेरी प्रोडक्टस, हस्तकला लगायत स्वदेशी कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगको प्रवर्द्धनका लागि अनुसन्धान, आधुनिक प्रविधिको प्रयोग, मूल्य श्रृङ्खला अभिवृद्धिका कार्यक्रमका लागि स्रोत विनियोजन गरिनेछ ।
४५. स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा रोजगारी सिर्जना तथा गरिबी निवारणका लागि लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको संरक्षण र संवर्द्धन गरिनेछ ।
४६. युवाहरूमा स्वरोजगारका अवसरहरू सृजना गरी आत्मनिर्भर बनाउन एवम् बैदेशिक रोजगारीबाट स्वदेश फर्केका युवाहरूको ज्ञान, सीप, दक्षता र पूँजीलाई प्रभावकारी रूपमा उपयोग गर्न मुख्यमन्त्री युवा उद्यमशीलता कार्यक्रमलाई स्थानीय तह एवम् विकास साझेदारहरूको समन्वय र सहकार्यमा स्पष्ट ढाँचा तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

४७. पर्यटन क्षेत्रको विकासका लागि नेपाल सरकारले तोकेका पर्यटकीय गन्तव्यका अतिरिक्त प्रदेश सरकारको प्राथमिकताका आधारमा पर्यटन क्षेत्रको विविधिकरण हुनेगरी थप पर्यटकीय गन्तव्य पहिचान तथा पूर्वाधार विकास गरी विस्तार एवम् संरक्षण गरिनेछ ।
४८. प्रदेश भित्रका पर्यटकीय गन्तव्यहरूको प्रवर्द्धनका लागि प्रदेश सरकारका कर्मचारीहरूलाई मौद्रिक प्रोत्साहन दिई प्रदेश भित्रका पर्यटकीय क्षेत्रहरूको अवलोकन भ्रमणका लागि उत्प्रेरित गरिनेछ ।

वन तथा वातावरण संरक्षण

४९. जलवायु परिवर्तनबाट वातावरण, कृषि उत्पादन तथा जनजीवनमा पर्न गएको असरहरू न्यूनीकरण गर्न सहयोग पुग्ने कार्यक्रमहरू संचालन गर्दै वातावरण तथा जैविक विविधताको संरक्षण गरिनेछ ।
५०. वन पैदावरबाट प्राप्त हुने आय अभिवृद्धिका लागि नीतिगत तथा कानुनी सुधार गर्न संघ र स्थानीयतहसँग आवश्यक पहल तथा सहजीकरण गरिनेछ ।
५१. निजी तथा सार्वजनिक जग्गाहरू, खोला तथा नदी किनार, सडक पेटि जस्ता स्थानहरूमा समुदाय र निजी क्षेत्रसँगको सहभागितामा वृक्षारोपण गरिनेछ। वनपैदावरको संरक्षण, चोरी नियन्त्रण तथा वनजंगलको संरक्षण गर्न विशेष जोड दिइनेछ। पर्यापर्यटनको विकास तथा प्रवर्द्धनमा आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ ।
५२. जलवायु परिवर्तनका चुनौतीहरूलाई क्रमशः न्यूनीकरण गर्दै वातावरण अनुकूलित पूर्वाधार विकास निर्माणमा विशेष ध्यान दिईनेछ ।

सार्वजनिक सेवा प्रवाह तथा सुशासन

५३. सार्वजनिक सेवाको लागतलाई न्यूनीकरण गर्न, सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई गुणस्तरीय र थप प्रभावकारी बनाउन समान प्रकृतिका कार्य सम्पादन गर्ने निकायहरूलाई क्रमशः एकीकृत संगठन संरचना तयार गरी एकद्वार प्रणालीबाट सेवा प्रवाह गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
५४. डिजिटल प्रदेशको सोच अनुरूप प्रदेश सरकारका सबै कार्यालयहरूलाई नेटवर्किङ्ग मार्फत एकीकृत गरिनेछ । कार्यालयका काम कारबाहीहरू विद्युतीय स्वचालित प्रणालीमा आवद्ध गरिनेछ । साथै, प्रतिवेदन प्रणालीलाई सहज, सरल तथा यथार्थपरक बनाउन रिपोर्टिङ्ग पोर्टलको अवलम्बन गरिनेछ ।
५५. प्रदेश सरकारका कार्यालयहरूबाट प्रवाह हुने सार्वजनिक सेवाहरूलाई विद्युतीय प्रणालीमा आवद्ध गरी प्रभावकारी बनाइनेछ ।
५६. प्रदेशस्तरका जनशक्तिको क्षमता विकास र मौद्रिक प्रोत्साहन गरी आन्तरिक रूपमा सम्पादन हुन सक्ने कार्यहरू संगठन भित्रैबाट सम्पादन गर्दै परामर्श सेवाको भारलाई क्रमशः कम गर्दै लगिनेछ ।
५७. विधिको शासन सुनिश्चित गर्न सरकारी कार्यसञ्चालन सम्बन्धी आवश्यक नीति, कानून, कार्यविधि एवम् मापदण्ड तर्जुमा गरिनेछ । प्रदेश भित्र सबै सुरक्षा निकायहरूसँग सहयोग, समन्वय र सहकार्य गरी जनताले अनुभूत गर्न सक्ने गरी शान्ति, सुव्यवस्था अमनचयन कायम गरिनेछ । संवैधानिक व्यवस्था बमोजिम प्रदेश प्रहरी समायोजन गर्न संघीय सरकारसँग आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।
५८. अपराध रहित समाज निर्माण गर्न नैतिक शिक्षा तथा नागरिक सचेतनाका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछन् ।

५९. मानव अधिकारको संरक्षण, प्रवर्द्धन र सम्मानका लागि मानव अधिकार शिक्षाको विस्तार गर्दै मानव अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धताहरूको परिपालना गरिनेछ ।
६०. प्रदेशमा विपद् व्यवस्थापनका लागि मुख्यमन्त्री अत्यावश्यक सेवा केन्द्रको मौजुदा संरचनागत तथा कार्यगत व्यवस्थालाई सबलीकरण गर्दै स्थानीयस्तरसम्म विपद् जोखिम पूर्वानुमान, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य तथा पुनर्लाभ सम्बन्धी क्षमता विकास गरिनेछ ।

अन्त्यमा, यस सम्मानित सभा समक्ष प्रस्तुत विनियोजन विधेयक, २०७८ को सिद्धान्त र प्राथमिकता उपर छलफल भई माननीय सदस्यहरूबाट रचनात्मक सुझावको अपेक्षा गरेको छु । माननीय सदस्यहरूबाट प्राप्त हुने सबै सुझावहरूलाई मार्गदर्शनको रूपमा लिँदै आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद !